

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar (RP 118/2021 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- överläkare Paula Tiittala, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Joni Hiitola, undervisnings- och kulturministeriet
- jurist Minna Antila, Finlands Kommunförbund
- specialsakkunnig Johanna Selkee, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare Hanna Kosonen, Forum Artis ry
- direktör Maria Sahlstedt, Tapahtumateollisuus ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf
- LiveFIN rf
- Music Finland ry
- Finlands Skådespelarförbund
- Finlands Teatrar rf
- Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås ändring av den temporärt gällande 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar. I bestämmelsen föreskrivs det om skyldighet att ordna användningen av lokaler som är avsedda för kunder och deltagare så att kunderna och de som deltar i verksamheten samt sällskap faktiskt kan undvika närkontakt med varandra (s.k. skyldighet att ordna säkerhetsavstånd).

Det föreslås att definitionen av närkontakt stryks ur bestämmelsen. Enligt gällande 4 mom. avses med närkontakt att människor vistas i samma utrymme inomhus på mindre än två meters avstånd från varandra under mer än 15 minuter, eller har fysisk kontakt med varandra. När definitionen av närkontakt upphävs bör regionförvaltningsmyndigheten eller det kommunala organ som ansvarar för smittsamma sjukdomar i sitt beslut definiera vad som i respektive fall avses med närkontakt.

Dessutom föreslås det i propositionen att tillämpningskriterierna för 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar ändras. Det föreslås att villkoret gällande incidenstal för covid-19 slopas i kriterierna. Det föreslås också att kriteriet för de smittkluster som konstaterats i området skärps så att tillämpningen av bestämmelsen förutsätter att smittklustren är betydande inom området och att de kan medföra risk för omfattande spridning av ny smitta inom området.

Konsekvenserna av begränsningarna enligt 58 d § i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar inom kulturutskottets verksamhetsområde har i synnerhet gällt konst- och kultursektorn samt idrott och motion. Utskottet har tidigare i olika sammanhang uttryckt sin oro över svårigheterna under coronatiden (bl.a. KuUU 7/2020 rd, KuUU 11/2020 rd, KuUU 12/2020 rd, KuUU 9/2021 rd och KuUU 11/2021 rd). Begränsningarna enligt lagen om smittsamma sjukdomar har försvårat verksamhetsförutsättningarna inte bara för aktörerna inom ovan nämnda branscher utan också medborgarnas möjligheter att få del av tjänsterna och verksamheten inom branschen. Utskottet har fäst uppmärksamhet vid att kulturtjänster och hobbymöjligheter har en viktig betydelse med tanke på människors psykiska välbefinnande och kriställighet (bl.a. KuUU 12/2020 rd, s. 7–8).

Utskottet välkomnar syftet med regeringspropositionen att i lagstiftningen ge bättre möjligheter än för närvarande att ordna evenemang inom konst, kultur och fritid under coronatiden. Utskottet konstaterar dock att propositionen inte är problemfri med tanke på evenemangsbranschen.

Problem med de förslagna bestämmelserna

Myndigheternas omfattande prövningsrätt enligt propositionen vid tillämpningen av 58 d § ger större spelrum än för närvarande när det gäller att fatta begränsningsbeslut. Detta skapar flexibilitet i beslutsfattandet, men å andra sidan har en utvidgning av de behöriga myndigheternas prövningsrätt i sakkunnigutlåtandena ansetts problematisk, eftersom den inte i tillräcklig utsträckning tryggar en enhetlig tillämpning av bestämmelsen och förutsägbarheten för eventuella begränsningsåtgärder med tanke på verksamhetsutövarna.

Utlåtande KuUU 12/2021 rd

På basis av ändringsförslaget ankommer det på kommunerna och regionförvaltningsmyndigheterna att definiera närkontakt. Detta har lyfts fram i propositionen och i motiveringen till den konstateras följande: ”Att definitionen av närkontakt stryks kan leda till olika tolkningar av närkontakt samt av vilket avstånd som anses tillräckligt för att förhindra att viruset sprids”. Av propositionsmotiven (s. 7, 8 och 11) kan det också utläsas att utgångspunkten är beslut för enskilda evenemang eller lokaler, som kommunen eller regionförvaltningsverket kan fatta. Utskottet konstaterar att detta dock inte framgår av det egentliga förslaget till paragraf, utan det föreskrivs om utfärdande av ”ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som avses i 5 mom.” Om definitionen av närkontakt från fall till fall är utgångspunkten för den föreslagna ändringen av bestämmelsen på det sätt som beskrivs ovan, kan det i praktiken bli problematiskt att definitionen av närkontakt alltid ska göras separat i samband med ett enskilt beslut av regionförvaltningsverket eller kommunen, när det inte finns något tydligt kriterium. Detta kommer också att öka de behöriga myndigheternas arbetsbörda.

Ett problem med den föreslagna bestämmelsen är också den mångtydighet som kan orsakas exempelvis av ett betydande sjukdomskluster och definition av lämpligheten hos olika utrymmen och deras användningsändamål. Vid sakkunnighörandet har det också framkommit att skillnaden i tillämpningen av den föreslagna 58 d § och 58 c § förblir oklar.

Flertydigheten och oklarheterna i den föreslagna bestämmelsen kan leda till att såväl kommunernas som regionförvaltningsverkens tolkningar och beslut inom olika områden i vårt land avviker från varandra i fråga om händelser av samma typ, vilket är problematiskt med tanke på aktörernas jämlikhet. Bland annat av denna orsak har det i flera sakkunnigutlåtanden föreslagits att 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar ska upphävas.

Upphävande av bestämmelsen har övervägts som ett alternativt sätt att genomföra propositionen. Upphävande föreslås dock inte i propositionen, eftersom det sägs att ”när covid-19-pandemin dock är fortsatt kraftig och vaccinationsgraden hos befolkningen är väldigt bristfällig, är det nödvändigt för att förhindra att epidemin sprids att regionförvaltningsverken och de kommunala organen vid behov har möjlighet att besluta om begränsning av antalet kunder, arrangemang för kundplatser och lokaler eller andra åtgärder genom vilka närkontakt kan undvikas” (RP, s. 8).

Utskottet betonar att man i lagstiftningen bör finna en lösning som främjar möjligheterna för aktörer inom konst, kultur och hela evenemangsbranschen att ordna evenemang. Begränsningarna ska vara tydliga och rättvisa. Regleringen får inte leda till en situation som är svår att förutse, oklar eller oskälig för aktörerna inom branschen.

För att förtydliga regleringen föreslår kulturutskottet att social- och hälsovårdsutskottet överväger möjligheten att upphäva 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar med beaktande av de övriga temporära paragrafer i lagen om smittsamma sjukdomar som utfärdats med tanke på begränsningsåtgärder för coronatiden samt 58 § i den lagen.

Övrigt

De bestämmelser som fogats till lagen om smittsamma sjukdomar för att förhindra spridningen av covid-19-epidemin gäller till utgången av detta år. Utskottet anser att den permanenta lagstift-

Utlåtande KuUU 12/2021 rd

ningen om åtgärder för att begränsa smittspridning i 6 kap. i lagen om smittsamma sjukdomar, och i synnerhet 58 §, behöver revideras så snart som möjligt för att de nya pandemisituationer som eventuellt uppstår i framtiden inte längre ska förutsätta att det stiftas temporärt gällande paragrafer. I stället för en ganska rörig temporär lagstiftning bör målet vara en reglering som bättre än för närvarande tryggar förutsägbarheten i verksamheten och klarheten i bestämmelserna.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning har man lyft fram den bedömningstabell över riskpotentialen som Institutet för hälsa och välfärd utarbetat och publicerat den 6 september 2021 och som de regionala myndigheterna kan använda som stöd vid bedömningen av den smittrisk och spridningspotential som är förknippad med olika tillställningar. Utskottet anser att det finns ett hot om att tillämpning eller förbigående av tabellen kan leda till olika tolkningar också i likartade situationer. Bedömningstabellen kan eventuellt vara ett hjälpmedel vid beslutsfattandet, men den får inte göra beslutsfattandet schematiskt och beslut kan inte fattas enbart med stöd av bedömningstabellen. Utskottet betonar att begränsningar i användningen av utrymmena inte kan göras utan en tillräcklig bedömning av nödvändigheten eller proportionaliteten.

Coronapasset gör det möjligt att ordna evenemang och föreställningar på ett mer flexibelt sätt. Införandet av coronapasset ökar urvalet av metoder för att stödja tillgodoseendet av de grundläggande kulturella rättigheterna och öka utbudet på ekonomiskt lönsamma evenemang och föreställningar. Kulturutskottet anser därför att ett lagstiftningsförslag som möjliggör införandet av ett coronapass bör överlämnas till riksdagen så snart som möjligt.

Utskottet betonar att kultur- och evenemangssektorn är en av de sektorer som drabbats hårdast av coronabegränsningarna jämfört med andra sektorer, och anser att det är mycket viktigt att begränsningarna och regleringen av dem uppfyller kraven på proportionalitet och nödvändighet samt bildar en sammanhängande och förutsägbar helhet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 12/2021 rd

Helsingfors 8.9.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Emma Kari gröna
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Jenna Simula saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen
utskottsråd Maiju Tuominen.

Utlåtande KuUU 12/2021 rd
Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Sannfinländarnas utskottsgrupp håller inte med kulturutskottet om att ett lagstiftningsförslag som möjliggör införandet av ett coronapass bör överlämnas till riksdagen så snart som möjligt.

Vi anser att det vore absurt att i detta skede gå in för ett separat system med coronapass, eftersom det på andra håll i Europa används ett EU-coronaintyg som även här finns tillgängligt via kanta.fi-tjänsten utan extra kostnader. Till exempel Danmark håller redan på att slopa coronapasset stegvis.

Coronapasset kunde ha varit till nytta under våren och sommaren, om det hade gjort det möjligt att öppna samhället tidigare medan vaccinationerna ännu var långt ifrån slutförda. Sannfinländarna anser att coronapasset inte skulle vara till någon större nytta i detta skede eller framöver.

Avvikande mening

Vi föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 8.9.2021

Sanna Antikainen saf
Ari Koponen saf
Jenna Simula saf